

Mowa nienawiści w mediach społecznościowych

Niniejszy manual ma pomagać w reagowaniu na wypowiedzi (np. wpisy czy komentarze) oraz materiały graficzne (np. memy), które upowszechniają i wzmacniają stereotypy lub uprzedzenia albo mają znamiona mowy nienawiści, czyli:

- obrażają bądź poniżają konkretną grupę społeczną lub osoby należące do tej grupy np. ze względu na ich narodowość, wyznanie, pochodzenie lub kolor skóry,
- usprawiedliwiają, szerzą lub propagują niechęć, przemoc i nienawiść wobec określonej grupy społecznej albo osób należących do tej grupy.

Mowę nienawiści warto odróżnić od „hejtowania”, które na ogół jest wymierzone w indywidualne osoby (np. polityków czy celebrytów) i nie ma związku z ich narodowością, pochodzeniem, wyznaniem czy kolorem skóry.

Brak reakcji i sprzeciwu wobec mowy nienawiści może być początkiem szeregu zjawisk prowadzących do wykluczenia, dyskryminacji i przemocy; mechanizm ten Gordon Allport przedstawił w modelu „piramidy nienawiści”:

Dlatego właśnie bardzo istotne jest, by osoby, które spotykają się w mediach społecznościowych ze stereotypami, uprzedzeniami i mową nienawiści, reagowały i przeciwstawiły się im.

Aby do tego zachęcić i pomóc w tym, Fundacja na rzecz Różnorodności Społecznej (FRS) powołała grupę roboczą „Nie lajkuję – reaguję!”. Grupę stworzyły osoby pracujące w agencjach interaktywnych (z obszaru social media), na uczelniach i w organizacjach pozarządowych zajmujących się tematyką różnorodności społecznej, równego traktowania oraz przeciwdziałania dyskryminacji. Niniejszy manual jest efektem pracy tej grupy.

Zachęcamy także do zapoznania się z następującymi publikacjami:

- „Standardy mówienia i pisanie o migrantach i migrantkach w mediach” – dostępne w Strefie dziennikarza na stronie internetowej www.ekspert.info-migrator.pl
- „Mity i fakty” o uchodźcach i o muzułmanach – dostępne na stronie internetowej www.uchodzcy.info

Jak reagować na mowę nienawiści w mediach społecznościowych?

Poniższe pytania mogą być pomocne w podjęciu decyzji o tym, czy, a jeśli tak, to w jaki sposób reagować na wpisy lub komentarze upowszechniające stereotypy, uprzedzenia i mowę nienawiści.

Krok 1: Jakie zjawiska lub mechanizmy przejawiają się w danej wypowiedzi (np. stereotypy, uprzedzenia, mowa nienawiści)?

Krok 2: Jaki jest kontekst wypowiedzi?

- Kto jest autorem lub autorką wpisu lub komentarza?
- Jaki jest charakter wypowiedzi (np. emocjonalny, odwołujący się do badań lub statystyk)?
- Jaki jest charakter profilu, na którym pojawił się dany wpis czy komentarz (np. jest to profil prywatny, jest to fanpage lub profil publiczny o dużej sile oddziaływania – odwiedzany przez wiele osób, jest to fanpage komercyjny, którym administrujesz)?
- Jakie to ma znaczenie dla Twojej decyzji o reagowaniu?

Krok 3: Czy decydujesz się reagować? TAK / NIE

Krok 4: Do kogo adresujesz swoją reakcję?

- Do autora bądź autorki wpisu lub komentarza.
- Do osób, które śledzą dyskusję.
- Do osób administrujących profilem, fanpage, wydarzeniem lub danym medium społecznościowym.

Krok 5: Z jakiej pozycji reagujesz?

- Z pozycji osoby moderującej fanpage, profil lub wydarzenie.
- Z pozycji osoby prywatnej (z profilu prywatnego).

Krok 6: Jaką strategię reakcji wybierasz?

- Zabierasz głos z intencją wejścia w dialog.
- Zabierasz głos z intencją wygaszenia wątku, w którym pojawiają się treści upowszechniające stereotypy lub uprzedzenia albo mające znamiona mowy nienawiści.
- Usuwasz osobę / wpis z fanpage'a, ze znajomych, z wydarzenia (i ew. informujesz o przyczynach takiej reakcji – publicznie lub indywidualnie, tzn. tylko daną osobę).
- Zgłaszasz naruszenie do FB i/lub na policję (i ew. informujesz o przyczynach takiej reakcji – publicznie lub indywidualnie, tzn. tylko daną osobę).

Krok 7: Jeśli zabierasz głos lub wchodzisz w dialog, to do której części wypowiedzi czy przekazu odnosi się Twoja reakcja? Do którego wątku? (por. krok 1.)

Krok 8: Jaki jest cel Twojej reakcji? Chcesz np.:

- Zatrzymać jakieś zachowanie (przerwać obraźliwe wypowiedzi).
- Edukować, dostarczyć wiedzy.
- Wyrazić swój sprzeciw – niezgodę na treść lub formę wypowiedzi.
- Zaprezentować swoje stanowisko.
- Przeciwdziałać wrażeniu, że większość osób zgadza się z obraźliwą wypowiedzią.
- Wyrazić poparcie dla osoby czy grupy poszkodowanej przez daną wypowiedź.
- Uaktywnić sojuszników i sojuszniczki, którzy do tej pory nie byli aktywni (osoby postronne, obserwujące).

Krok 9: Jaki typ reakcji wybierasz? Np.:

- Argumenty merytoryczne.
- Reakcję z poczuciem humoru.
- Zmianę tematu.
- Odesłanie do źródła zewnętrznego.
- Rozwiązanie kreatywne (np. mem).